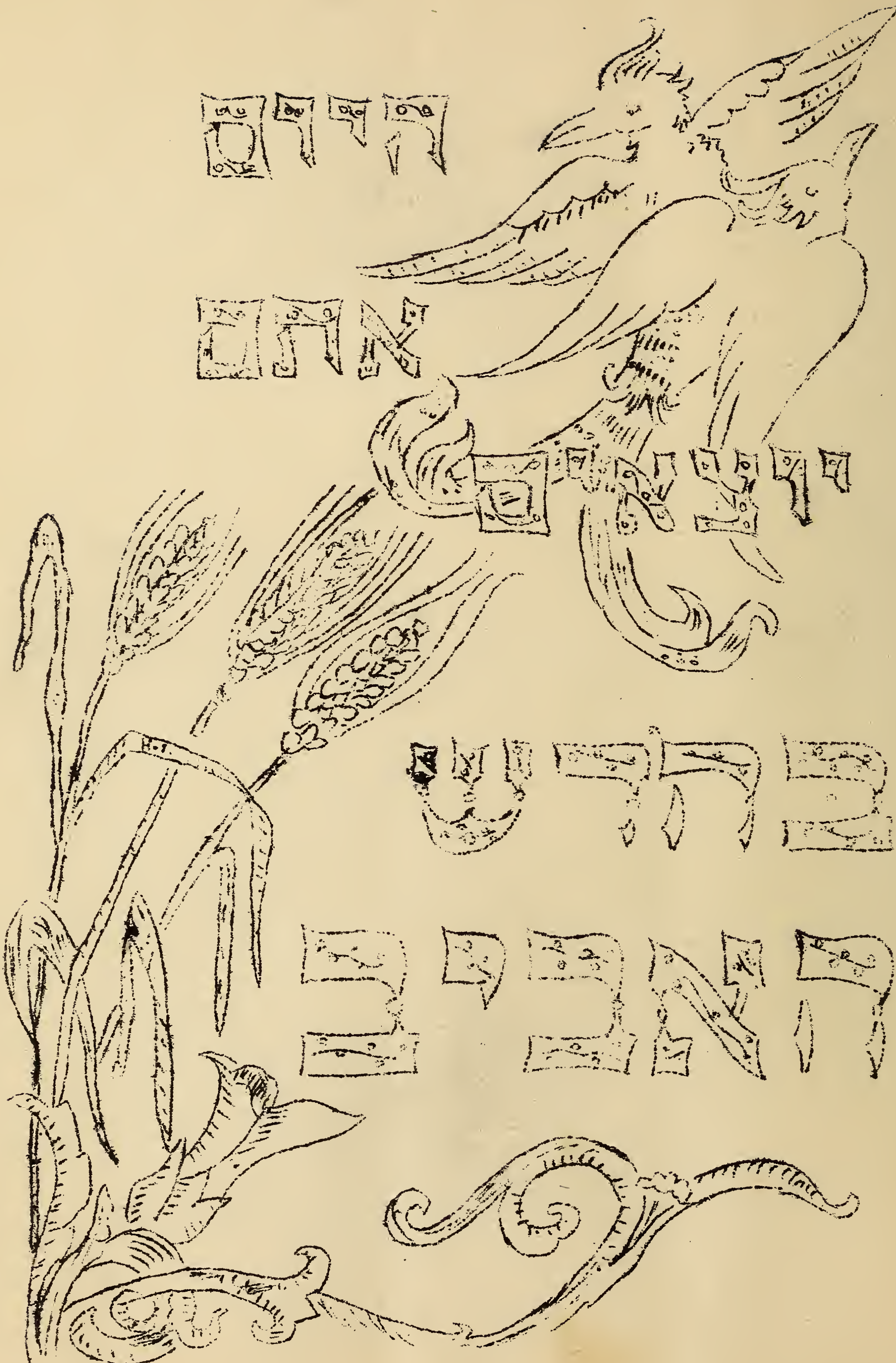

היום
אתם
יצאים
בחדש
האביב

כי הנה הסתו עבר,
הגשם חלף, הלך לו,
הנצנים נראו בארץ,
עת הזמיר הגיע וקול
התור נשמע בארצנו
התאנה חנטה פגיה
והגפנים סמדר נתנו ריח
לכה דודי נצא השדה
נלינה בכפרים, נשכימה
לכרמים, נראה אם פרחה
הגפן, פתח הסמדר,
הנצו הרמונים.

הגשם, הגשם חלף
הלך לו, עננים
התפזרו ואינם,
השדות מוריקים, ומשגשגים.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

פעמי אביב

היתה רוח אחרת, גבהו שמי השמים,
ויגלו מרחקים בהירים, רחבי ידים -
על-ההר עוסדות רגלי האביב!
על המגרש עם שמש אדים חמים משתטחים,
מן-העצים הרטבים פסורי ציצים מתפתחים -
היתה רוח אחרת מסביב.

עוד לא פרצו הנגהות, אין עוד צלצלי תרועה -
מאליה תתפשט שירה זכה וצנועה,
אורות רכים כמו בקעים ועולים -
חבו כמעט! והתפרץ עז החיים החתומים,
יציץ פתאם ויתגל כל עזוז העלומים
כל-הכחות הפרים, הגדולים!

ומה-מתוק האור ומה-מתוק הרוח!
פנים שחקות בכל, באשר עין תנוח -
שם רעותה לקראתה מזהרת.
ומכל אלי-כל חוטי זהב נמתחים;
עוד מעט והשתפכה בלבנת הפרחים
שפעת נער הלזו וזה העתרת.

עוד מעט והשתפכו בפרחים לבנים
גם-נעורי החדשים וחלמותי הישנים
כי גם-בם נשבה רוח האביב
ומלבבי המלא כל-הגיגי אשיחה,
ובדמעות מזהירות שחור יאושי אדיחה -
היתה רוח אחרת מסביב!

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

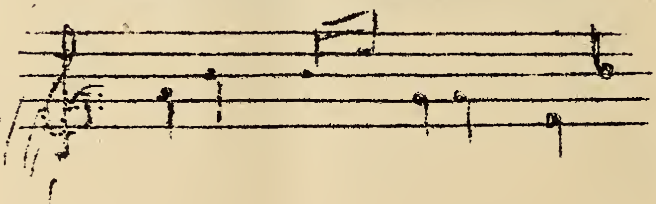
ניבים דוברים אלי: זרעינו
במענית לבב;
ביום יציע והיינו
לשבלי זהב.

וילד רך יבוא אליך
פרחי דגן לבר
והלך דל במלילותיך
רעבונו ישבור.

חרש, חורש וזרע, זורע
במענית הלב,
ובואו, בואו, זר ורע,
לחג קציר קרב!

נה ימים באים,
ונגש חורש בקוצר
ודורך ענבים במושך הזרע
והטיפו ההרים עסיס,
וכל הגבעות תתמוגגנה
ושבתי את שבות עמי ישראל
ובני ערים נשמות וישבו,
ונטעו כרמים ושתו יינם
ועשו גנות ואכלו פרים
ונטעתים על אדמתם
ולא ינתשו עוד מעל אדמתם.

והטיפו ההרים עסיס,
וכל הגבעות תתמוגגנה.

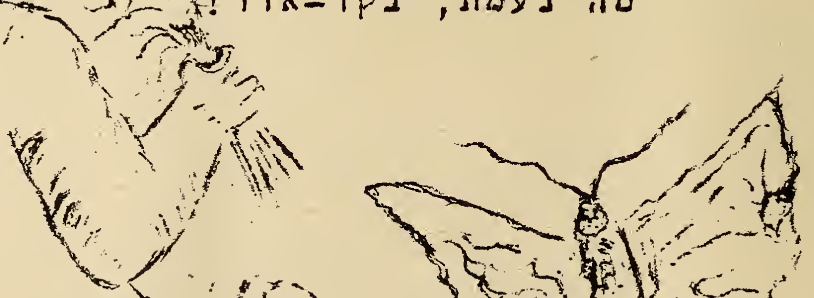

מה יפית, האביב
בשדה, באחו,
הציצים יפרחו,
צהלת חיים סביב.
מה יפית, האביב!
מה נעמת, האביב!

מה יפית, העולם!
ים דגן שטוח
יך גלים ברוח
ומאירים פני האגם.
מה יפית, העולם!
מה נעמת, העולם!

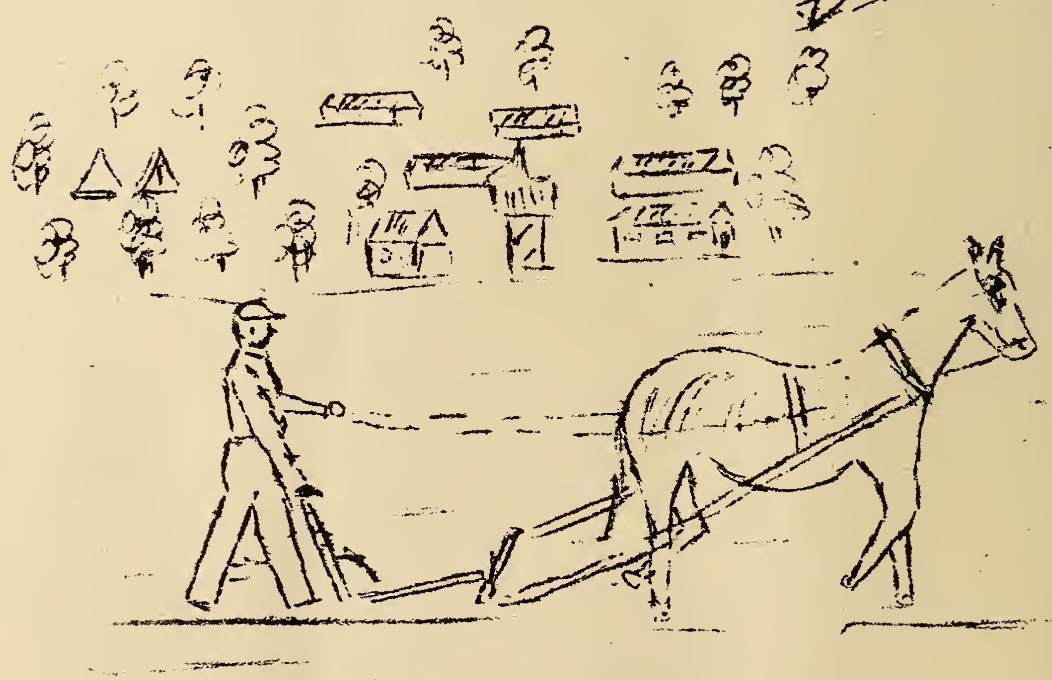
מה יפית, בוקר אור!
כל ענף, כל עשב,
יגמעו טל כסף,
ישתו טל, יפיצו מר,
מה יפית, בקר-אור!
מה נעמת, בקר-אור!

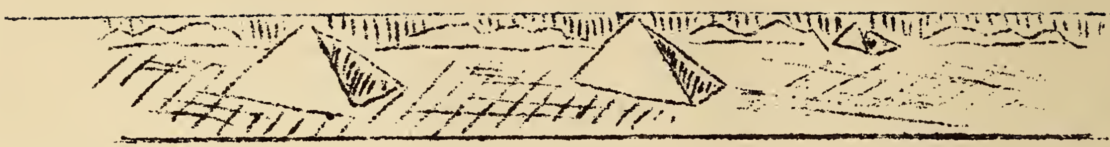
לא חרשתי, גם לא זרעתי,
לא התפללתי על המטר.
ופתע, ראה-נא: שדותי הצמיחו
דגן ברוך שמש במקום דרדר.

האם הוא ספיח תנובות מקדם
חוסי חדוה הם קצורים מאז?
אשר פקדוני בימי העוני
בקעו עלו בי באורח רז.

שגשגנה, שגינה, שדמות הפלא,
שגשגנה, שגינה וגמולנה חיש!
אני זוכרת דברי הנוחם:
תאכלו ספיח ואף סחיש.

זָכוֹר

אֶת הַיּוֹם הַזֶּה

אֲשֶׁר יְצָאתֶם

מִמִּצְרַיִם

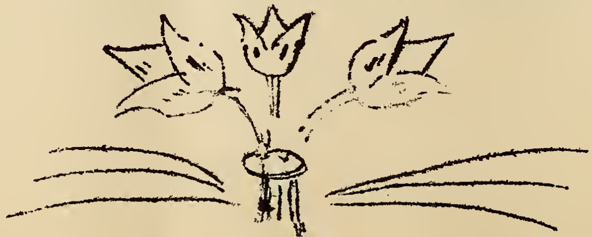

מִבֵּית עֲבָדִים

פסח

עם שומר במשך אלפי שנים את יום צאתו מבית עבדים ודרך כל מחילות השעבוד והאונס והשמד והאינקביזיציה והפרעות, נושאת האומה בלבה את הגעגועים לחופש ומביאה אותם לידי ביטוי עממי, אשר לא יפסח על כל נפש מישראל, על כל נפש עניה ומרודה! מאבות אל בנים, דרך כל הדורות נמסר דבר יציאת מצרים כזכרון אישי, אשר איננו מחוויר ואיננו דוהה. "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". אין לך שיא של הכרה היסטורית מרומם מזה, ואין לך התמזגות של יחיד בכלל-ברחבי כדור העולם ובעמקי הדורות - גדולה מאשר בצו פדגוגי עתיק זה. הישנה יצירה ספרותית מחנכת יותר לתעוב העבדות, לאהבת החרות, כסיפור ליציאת מצרים? הישנו עוד זכרון עתיק כזה שכולו מופנה לקראת העתיד, שכולו סמל להווה ולעתידנו כ"זכר ליציאת מצרים?"

איזה יצר חרות עמוק טבוע בלב עם, יכול היה באביב ימיו ליצור יצירה גאונית כזאת ולמסור אותה מדור לדור.

בכל דור ודור

חייב אדם לראות את
עצמו
כאילו הוא יצא ממצרים

בצאת ישראל ממצרים, בית
יעקב - מעם לעז, היתה יהודה
לקדשו, ישראל - ממשלותיו.
הים ראה - וינס; הירדן -
יסוב לאחור.

הא לחמא עניא - די אכלו
אבהתנא בארעא דמצרים. כל
דכפין ייתי ויאכל כל דצריך ייתי
ויפסח. השתא עבדי, לשנה הבאה - בני-
חורין.

וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא
ובני ישראל פרו וישרצו וירבו
ויעצמו במאד מאד ותמלא כל הארץ אותם.
ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את
יוסף: ויאמר אל עמו הנה עם ישראל רב
ועצום ממנו: הבה נתחכמה לו פן ירבה
והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא
על שונאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ:
וישימו עליו שרי מסים למען ענותו
בסבלותם ויבן ערי מסכנות לפרעה את פתם
ואת רעמסס. וכאשר יענו כן ירבה וכן
יפרץ: ויקוצו מפני בני ישראל ויעבידו
את בני ישראל בפרך:

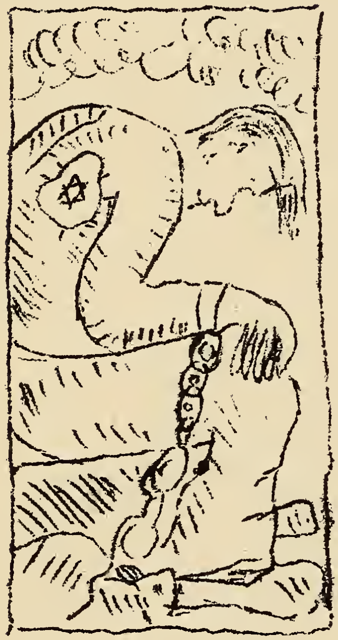
וכאשר יענו אותו
כן ירבה
וכן יפרוץ!...

ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא
אל אחיו וירא בסבלותם ויבקש
פרעה להרג את משה ויברח משה וישב בא
בארץ מדין ויהיה רעה צאן יתרו.
וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל
הר האלהים חרבה. וירא והנה הסנה
בוער באש והסנה איננו אכל. ויאמר
משה: אסורה נא ואראה את המראה הגדול
הזה: מדוע לא יבער הסנה?

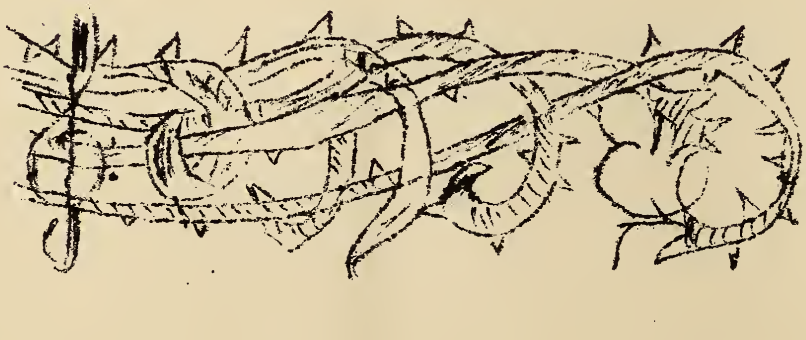
וירא ד׳ ויאמר: אל-תקרב הלום, של
נעלך מעל רגלך, כי המקום אשר אתה
עומד עליו אדמת-קודש הוא. ויאמר ד׳:
ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים
ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו, כי
ידעתי את מכאוביו. ועתה הנה צעקת
בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ
אשר מצרים לוחצים אותם; ועתה לכה
והוצא את עמי בני-ישראל ממצרים.

עבדים

היינו
לפרעה
במצרים.

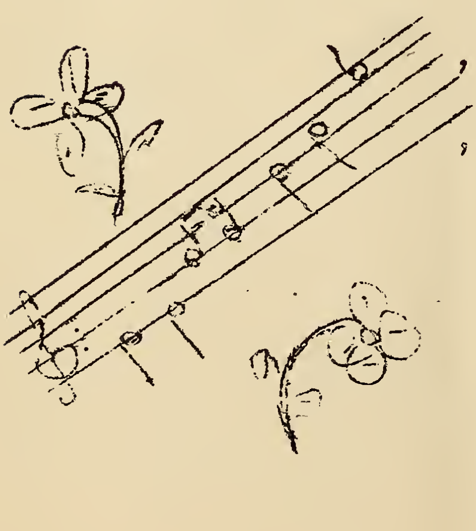

לך שוב מצרימה ועשית לי
עם. הידעת איך יעשה עם?
את העובדים ואת האומללים
תקרא אליך את כל אשר יאנחו מעבודה
מרוב פרך ואשר יענו תחת יד נוגשים
ופקידים ואין להם בלתי אם לב ובלב
הזה מעט רגש, ודברת אליהם והוצאת
אותם מבית העבדים, וגאלתם ונתת להם
חוקים ומשפטים ועשית אותם לעם.

לך, בוא מצרימה ובאת אל הנעבים
והאומללים אל כל הנאנחים והנדכאים
ואמרת אליהם כי עבדים הם – והם לא
יבינו; ואמרת כי אומללים הם – והם
לא ידעו; וכי גדול ענים וגדולים
מכאוביהם ונורא לחצם והם לא יאמינו;
ופקחת את עיניהם ובחוזק יד, על כל
לחצם ועל כל ענים – וגאלת אותם.

ועם רב יאסף אחריך מקרב אחיך,
אשר לא ידעת ואשר לא ידעוך עוד,
ומקרב כל העם מסביב אשר רע ומר להם,
והיית לאב המון אדם רב ולראש שופטיו
ועשית מהתולעים אדם, ומן האדם – עם,
ומעפרות חול-ארץ.

– – –

הבה שיר נשיר בכנען,
שיר מולדת גא ורם
את קולנו עד לא יען,
ממדבר עד תכלת ים;
ובקצוי ארצות גולה
קום יקום ׳אור העם.
ועל כן שיר נשירה!
כי עוד דם,
דם לבנו חם...

[illegible]

[illegible]

[illegible]

— — —

[illegible]

מתי מדבר האחרנים

קומו, תעי מדבר, צאו מתוך השממה;
עוד הדרך רב, עוד רבה המלחמה.

רב-לכם לנוע, לנוד בערבה -
ולפניכם פרושה דרך גדולה, רחבה.

רק ארבעים סנה נתע בין ההרים -
ובחול טמנו ששים רבוא פגרים.

אל-נא יעצרונו פגרי הנחשלים,
שבעבדותם מתו - נפסח על-החללים!

ירקבו בקלונם סרוחים על-צררותם,
שבכתפם נשאו ממצרים אותם.

ימתק למו חלומם, חלום רב בצלים, שומים,
דודים מלאי בשר רבים ועצומים.

עוד היום או מחר יחלק רוח קדים
עם העיט גופת אחרון העבדים.

והשמש תשמח אלי-גיל לשלח
בראשונה אור על פני-דור כביר כח.

ובתרועה יצהיל גם-הדור ראשונה
פניו לקראת שמש והדר גאונה.

קומו אפוא, נדים! עזבו את-השממה!
אך אל-יעל קולכם, דרכו עז בדממה!

פן-צעדכם ירג'יז מדבר ונרדמיו -
איש ואיש בלבבו ישמע הד פעמיו!

איש בלבבו ישמע קול אלה דבר;
"לך! היום אל-ארץ חדשה אתה עבר!

לך! לא לחם קלקל, שלו ודגן שמים,
לחם עצב תאכל, פרי עמל ידים!

לך! לא אהל תהו ועליות שחקים -
בית אחד תבנה, אהל אחר תקים!

וילכו שלשת-ימים במדבר ולא-מצאו
מים. וילנו העם על משה לאמר: מה
נשתה? תנו לנו מים ונשתה! למה זה
העליתנו ממצרים להמית אותנו במדבר.
זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם,
את הקשאים ואת האבטחים ואת החציר,
ואת הבצלים ואת השומים. - מי-יתן
מותנו בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר,
באכלנו לחם לשבע, כי הוצאתם אותנו
אל המדבר הזה להמית את כל הקהל הזה
ברעב?

וישלח משה אנשים לתור את ארץ כנען
ויעלו ויתורו את הארץ ממדבר צין עד
רחוב לבוא-חמת. ויבואו עד נחל אשכול,
ויכרתו משם זמורה, ואשכול ענבים אחד,
וישאוהו במוט בשנים ומן הרמונים ומן
התאנים. וישובו מתור הארץ ויספרו
למשה ויאמרו: באנו אל הארץ אשר שלחתנו,
וגם זבת חלב ודבש היא וזה פריה. אפס
כי עז העם היושב בארץ והערים בצורות
גדולות מאד וגם ילידי הענק ראינו שם.
לא נוכל לעלות אל העם, כי-חזק ממנו,
והארץ אשר עברנו, בא נתור אותה ארץ
אוכלת יושביה היא וכל העם אשר ראינו
בתוכה - אנשי-מדות. ויחס כלב את העם
למשה ויאמר: עלה נעלה וירשנו אותה כי
יכול נוכל לה.

[illegible]

[illegible]

ויעל משה מערבות מואב אל הר נבו ראש הפסגה אשר על פני ירחו. ויראהו ד׳ את כל הארץ, את הגלעד עד דן, ואת כל נפתלי ואת ארץ אפרים ומנשה ואת כל ארץ יהודה עד הים האחרון ואת הנגב ואת הככר בקעת ירחו, עיר התמרים עד צער. ויאמר אליו: זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר:

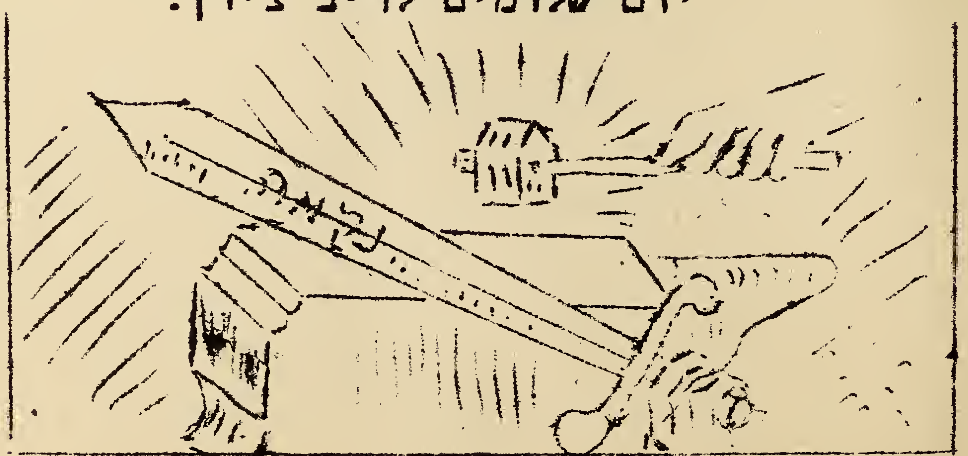
ל ז ר ע ך   א ת נ נ ה.

מי יתן ראשי מים ועיני - מקור דמעה;
ואבכה יומם ולילה את חללי בת-עמי.
על ההרים אשא נהי, על נאות מדבר - קינה;
והפכתי אבלם לששון ושמחתים מיגונם.

שפך חמתך על הגויים אשר לא ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו; כי אכל את יעקב ואת נוהו השמו.

שפך עליהם זעמך וחרון אפך ישיגם; תרדף באף ותשמידם מתחת שמי ד׳;

כי יום נקם לאדני -
יום שלומים לריב ציון.

שיר הפרטיזנים

אל נא תאמר: "הנה דרכי האחרונה,
את אור היום הסתירו שמי העננה".
זה היום נכספנו לו עוד יעל ויבוא;
ומצעדנו עוד ירעים:
אנחנו פה!

מארץ התמר עד ירתכי כפורים,
אנחנו פה – במכאובות ויסורים,
ובאשר טפת דמינו שם נגרה,
הלא ינוב עוד עוז רוחנו בגבורה.

עמוד השחר על יומנו אור יהל,
עם הצורר יחלוף תמולנו כמו צל.
אך אם, חלילה, יאחר לבוא האור –
כמו ססמה יהא השיר מדור לדור.

בכתב הדם והעופרת הוא נכתב,
הוא לא שירת צפור הדרור והמרחב,
כי בין קירות נופלים שרוהו כל העם,
יחדו שרוהו, ונאגאנים בידם.

– – –

בכל שאלך אני שומע צעדים –
אחי בדרכים, בביצות ביערות
במסר, בשלגים, בסופות בסערות.

בכל שאעמד אני שומע דפיקות
אחי בצינוק, בתאי-הנכאים,
במחנות הענוי, בבורות רפאים.

בכל שאשכב אני שומע קולות –
אחי הסחובים עדרים לשחיטה,
אנקת אבדנם לילותי מבעיתה.

ועיני לא תחדלנה תמיד לראותם,
ולבי לא יחדל מלזעוק תועבה.
ועולם ומלואו על קברם מצבה.

אצלנו סדר הערב.

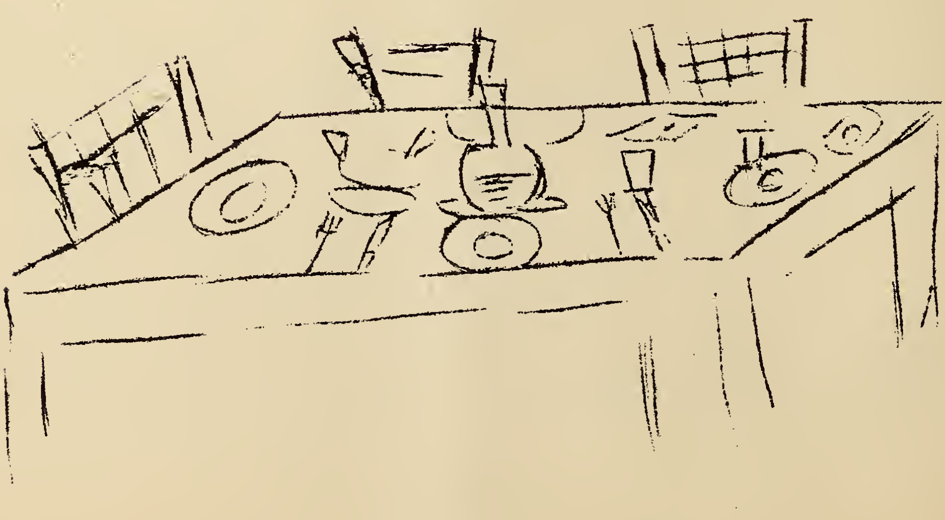
מעטים המסבים; אם כי השלחן נערך לתריסר.
לא באו. נפלו בפסם מערה או במסתר.
ואולי טרפום זאבים משחרי לטרף.

עת עיני אעצם יאספו ויבואו פנימה,
מרב יסורים ינבב ויקשח לבבי.
עכשו בליל שמורים את ידך הרימה
ודברי נבואה השמע עליהם, הנביא.

לא, לא עצמות יבשות בבקעה לפנינו.
שרידים הפצעים, משוע הכאב לשמי רום,
קום והשמע דברי נבואה על אחינו,
אשר אל שלחן הסדר לא באו היום.

ידענו בעל פה אותו הפסוק,
חוזר אותו "שפוך" כל שנה בדיוק.
אנחנו צריכים נחמה, הנביא:

היום בוא יבוא,
היום כבר קרוב!
בוא אליהו, בוא ונערוך
סדר משתף הערב.

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

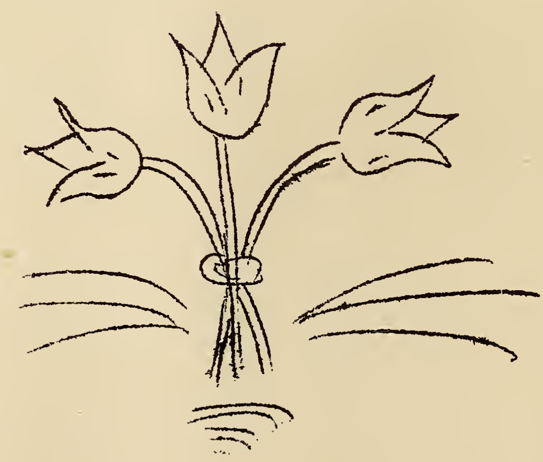

על הגפן ועל פרי הגפן
ועל תנובת השדה
ועל ארץ חמדה
ארץ טובה ורחבה
שנחלו אבותנו
ואנו לאכל
מפריה
ולשבע מטובה.

לחיים!

אליהו הנביא

אליהו התשבי
אליהו הגלעדי
בוא יבוא במהרה
עם משיח בן-דוד.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

חד - גדיא

חד גדיא דזבין אבא בתרי זוזי ואתא
שונרא ואכלה לגדיא ואתא כלבא
ונשך לשונרא ואתא חוטרא והכה לכלבא
ואתא נורא ושרף לחוטרא ואתא מיא
וכבא לנורא ואתא תורא ושתה למיא.
ואתא השוחט ושחט לתורא ואתא
מלאך-המות ושחט לשוחט ואתא הקדוש-
ברוך הוא ושחט למלאך-המות דשחט
לשוחט דשחט לתורא דשתא למיא דכבא
לנורא דשרף לחוטרא דהכה לכלבא
דנשך לשונרא דאכלה לגדיא,
דזבין אבא בתרי זוזי —

חד - גדיא

קבוצת אורים

רמת הכובש

תש"ז